

БІЙ ПІД КРУТАМИ: ПЕРЕДУМОВИ ТА НАСЛІДКИ

Муравчик А. М.

Науковий керівник – асист. Євсюкова О. Г.

Харківський національний університет радіоелектроніки
(61166, Харків, пр. Науки, 14, каф. українознавства, тел (057)702-14-98)

The article is devoted to the heroic battle under the Kruty during the Ukrainian revolution. the article considers the preconditions and consequences of this event for the formation of the Ukrainian People's Republic.

Робота висвітлює перебіг подій кінця 1917 – початку 1918 років. У статті розкриваються передумови битви під Крутами та її наслідки для становлення Української Народної Республіки. Битва під Крутами – це великий героїчний вчинок студентів та гімназистів, що стали на захист своєї Батьківщини.

Бій під Крутами – одна з тих сторінок історії, що привертають увагу суспільства, та в яких завжди переплітається правда з вимислом, міфами та спробами політичних спекуляцій [1].

Метою роботи є висвітлення подій 29 січня 1918 року, коли українська молодь прийняла нерівний бій з більшовицькою навалою біля станції Крути та поклала найдорожче на вівтар свободи – власне життя.

29 січня 1918 року в історії України відбулась пам'ятна, однак трагічна подія – 400 непідготовлених та погано озброєних студентів та бійців Вільного козацтва вступили в бій проти більш ніж 4-тисячної армії більшовиків Михайла Муравйова. Попри чисельну перевагу більшовики довго не могли зламати опір українців.

Кінець 1917 року. Триває Перша світова війна. Молода Українська Народна Республіка взяла курс на будівництво демократичної держави. На фоні розвалу економіки та більшовицького перевороту, держава відчайдушно потребує підтримки союзників та сильного лідера, який зможе сформувати армію, спинити економічну кризу та повести за собою народ. Рада народних комісаріатів Росії ставить ультиматум українській владі – легалізувати більшовицькі військові загони в Україні та припинити їх роззброєння. Відмова вважатиметься оголошенням війни. Українська Центральна рада проголошує IV Універсал, який визначав незалежність Української Народної Республіки від Росії. 22 січня 1918 року країна опинилася у фактичному стані війни з Росією [2].

У той час 20-тисячний більшовицький загін під командуванням Антонова-Овсієнка вирушив з боку Ростова на Східну Україну. На північному сході розташувався загін Михайла Муравйова – близько 6 тисяч осіб, переважно московських і петроградських червоногвардійців та матросів.

На початку січня 1918 року більшовики встановили контроль у Харківській, Катеринославській та Полтавській губерніях та розгорнули наступ на Київ [3]. Захищати столицю було нікому. 15-тисячна армія, яку на той час мала УНР, була деморалізована довгою війною.

В цих умовах стати на захист Києва стали добровольці. 5 січня 1918 року було створено студентський курінь Січових стрільців. Він нараховував дві сотні добровольців, в основному студентів київських університетів. Керівництво загоном взяв на себе старшина Андрій Омельченко.

24–27 січня 1918 року запеклі бої розгорнулись за станцію Бахмач. 26 січня прийшло повідомлення від командира загону Аверкія Гончаренка з-під Бахмача про необхідність допомоги проти більшовицьких загонів. Коли українські війська відступили до станції Крути, на їх підтримку було направлено Першу Українську юнацьку школу ім. Б. Хмельницького у складі чотирьох сотень та першу сотню новоствореного Студентського куреня січових стрільців. До них приєдналися ще близько 80 добровольців з підрозділів місцевого Вільного козацтва із Ніжина.

Вранці 28 січня сотні студентського куреня почали рити окопи, займаючи позиції. Бій під Крутами розпочався 29 січня о дев'ятій ранку. Молоді хлопці на чолі з Аверкієм Гончаренко боролися аби затримати наступ на Київ більшовицьких військ. Вони мали на озброєнні 16 кулеметів і гармату на бронепоезді, що обстрілювала тил ворога. Бій тривав понад 5 годин.

Захисники понесли значні втрати, але змогли відбити перші атаки ворога. Аж ось почали закінчуватись патрони, замовкла і гармата, відстрілявши весь боєзапас. Омельченко запросив підтримки, але штаб не відповів. Як з'ясувалося потім, штабісти кинули бійців напризволяще, втікаючи на потязі назад до Києва. Під загрозою оточення українські війська почали відступати до своїх ешелонів, десятки бійців опинилися у полоні та були розстріляні.

Так закінчилася битва під Крутами. Однак юнакам вдалося затримати ворога на 4 дні, що дало змогу Центральній Раді заключити Берестейський мир 9 лютого 1918 року та зберегти молоду Українську Державу.

Література

1. Петренко В. Бій під Крутами: Народження нового міфу//100 великих загадок історії України. К.: Арій. 2008. 308 с.

2. Бій під Крутами. Моя Україна: пізнавальний інтернет-журнал. 2016. URL: <https://myukraine.org.ua/biy-pid-krutamy> (дата звернення: 24.12.2018).

3. Бій під Крутами: що сталося 29 січня 1918 року? Obozrevatel : веб-сайт. URL: <https://www.obozrevatel.com/ukr/society/bij-pid-krutami-schostalosya-29-sichnya-1918-roku.htm> (дата звернення: 24.12.2018).